

PÕLLUMAJANDUSE AJALOOST

MAAPARANDUSE JUHTIMINE EESTIS 1921...1940. A.

J. Kuum

Maaparanduse juhtimine ja selle organisatsiooni kujundamine tehti ülesandeks ins.-agr. Lepikule, kes oli selle peajuhiks kogu Eesti Vabariigi kestel, s.o. kahe aastakümne jooksul.

August Lepik sündis 7. II 1891 Virumaal Rakvere vallas Järni külas põllumehe pojana. Alghariduse sai kohalikes algkoolides ning edasi õppis Rakvere linnakoolis ja sealsetel pedagoogilistel kursustel. Lõpetas 1911. a. Venemaa Ufaa maamõõdukeskkooli ja 1920. a. Moskva Petrovski-Razumovski Põllumajanduse Instituudi inseneriteaduskonna insener-agronoomi kutsega. Seejärel opteerus Eestisse.

Algul töötas ta Põllutöoministeeriumi juures kultuurinsenerina¹, kui aga 1923. a. moodustati Põllumajanduse Peavalitsusele alluv Kultuurtehnika Büroo², siis kutsuti A. Lepik selle juhatajaks ning 1929. a. määrati katastri ja maakorralduse osakonna direktoriks, kuid ühtlasi jäi ta ka Maaparanduse Ameti juhatajaks. Ministeeriumi struktuuri muutmisega nimetati end. Kultuurtehnika Büroo Maaparanduse Ametiks. Nimetatud osakonna direktorina ja Maaparanduse Ameti juhatajana töötas A. Lepik 1940. aastani.

Põhitöö kõrval oli tal terve rida muid ameteid, nagu Põhja-Eesti Põllutöökeskkooli ja Tallinna Tehnikumi õppejõud (1922...1926), Asunduskomisjoni esimees ja abiesimees (1932...1938), Eesti Maapanga nõukogu liige (1926...1934), Büroo Asundusnõukogu esimees (1938...1940), Keskveekomisjoni esimees(1922...1929), Eesti Tehnilise Seltsi juhatuse liige (1922...1930) ning sama seltsi auliige (1930...1940), Eesti Sooparanduse Seltsi auliige ja abiesimees, Loodusvarade Instituudi liige, Eesti Inseneride Ühingu liige jne.

Alates 1940. a. läks turbatööstuse alale. Arreteeriti ning 1946. a. hukkus Gulagi vangilaagris.

A. Lepiku poolt kavandati maaparanduse ülesanded järgmiselt: seaduste ja määruste väljatöötamine maaparanduse alal - vee juhtimine läbi võõra maa, veeühingute seadus, laenude seadus, veejuhtmete korrashoiu määrus jne.; maaparandustööde korrashoiu ja kaitse alal - mõisate partselleerimisel arvestada piiride määramisel kultuurtehnika nõuandeid, koguda andmeid tehtud maaparanduste kohta jne.; maaparandustööde tegemise alal - riigi kulul teha suuremaid maaparandustöid, peakraavide kaevamisel anda riiklikku toetust jne.; tehnilise tööjõu hankimise alal - võtta üleriigiliselt arvele kõik maaparandusliku haridusega isikud, maaparanduskursuste korraldamine jne.; maaparanduse nõuande ja selgitustöö alal - anda rahalist toetust maaparandusloengute korraldamiseks, asutada igasse maakonda vähemalt üks eeskujulikult majandatav sootalu jm.; maaparandusalase teadusliku uurimise alal - anda Tooma Sookatsejaamale riiklikku toetust, rajada jõgedele veemõõduposte ja hüdromeetrilisi jaamu jne.

Sellisel kavandatud sihtjoonte järgi alustas 1. mail 1921. a. Põllutöoministeeriumi Maakorralduse Peavalitsuse juures tööd väike grupp maaparanduse eriteadlasi A. Lepiku juhtimisel. Alates 1923. a. viidi maaparanduse spetsialistid üle Põllumajanduse Peavalitsuse alluvusse, kus moodustati Kultuurtehnika Büroo.

¹ kultuurinsener - maaparandusinsener

² Kultuurtehnika Büroo - Maaparanduse büroo

Eesti Vabariigi Põllutöoministeeriumi Kultuurtehnika Büroo koosseis (1925).

Esimene rida (vasakult): Eduard Mahlapuu (vanem kultuurtehnik), Nikolai Goss (vanem kultuurtehnik-agronoom), Euphrosine Birkwald (Vagur) (joonestaja), August Lepik (büroo juhataja, insener-agronoom), Aleksander Janson (asjaajaja), Anton Ilves (kultuurtehnik), Eduard Pajuste (Paulmann) (kultuurinsener).

Teine rida: Jaan Põder (kultuurtehnik), August Vunder (kultuurtehnik), Evald Tomingas (kultuurinsener), Oskar Klausen (vanem kultuurtehnik), Valter Vasar (kultuurtehnik), Oskar Kents (kultuurtehnik), Richard Lutsar (kultuurinsener), August Linno (kultuurtehnik), Arnold Schmidt (kultuurtehnik).

Kolmas rida: A. Laurent (kultuurtehnik), Haldur-Harivald Vaher (kultuurtehnik), Johannes Bedrit (kultuurtehnik), V. Leevald (kultuurinsener), Kusto Aaver (kultuurinsener), Anton Mägi (kultuurinsener).

Kultuurtehnika Büroo (1929. a. nimetati see Maaparanduse Ametiks, mis tegutses kuni 1940. a-ni) oli maaparandustöid juhtivaks riiklikuks keskuseks.

Varem Eestis tegutsenud mõisnike kahest maaparanduse büroost, nimelt Tartus Liivimaa Üldkasuliku ja Ökonoomilise Sotsiateedi juures asunud Maakultuuri Büroost ning Tallinna Eestimaa Aadlike Krediitkassa juures asunud Eestimaa Maakultuuri Büroost tulid Põllutöoministeeriumi teenistusse üle ainult 3 tehnikut (H.H. Vaher, A. Ennok ja J. Bedrit). Kõik varem maaparanduse alal Eestis juhtival kohal töötanud spetsialistid eelistasid kõrvale jääda (tõenäoliselt solidaarsusest saksa seltskonnaga, keda maareform oli ära pahandanud). Võib-olla avaldas mõju ka see asjaolu, et Kultuurtehnika Bürood ei kutsunud juhtima mõnda endist mõisnike maaparanduse büroode juhtivatest spetsialistidest vaid sellele kohale määrati Moskvas kõrgema hariduse saanud eestlane, kes loomulikult oli teatud määral nn. vene orientatsiooniga ja kõigele lisaks ei rääkinud saksa keelt ega püüdnudki kontakti otsida omaaegsete mõisnike maaparanduse büroode tegelastega.

Põllutöoministeeriumi kultuurtehnilise teenistuse asutamise aastal (1921) saadi eelmainitud kolmele tehnikule lisaks juurde veel üks kõrgema haridusega vene rahvusest

agronoom-melioraator (N. Goss), kes oli Riia Polütehnikumi eriharidusega. Edaspidi tuli maaparanduse jõude bürosse juurde Tallinna (kõrgemast) Tehnikumist ja põllutöökeskkoolide lõpetanute hulgast ning varsti (1925) oli Kultuurtehnika Büroo koosseisus juba nimekas eriteadlaste kaader (vt. foto). Maaparanduse Ametis oli 1934. a. alguses 25 tehnilist töötajat ning 1940. a. 27 inseneri ja kultuurtehnikut. Nii katastri ja maakorralduse osakonna direktoriks kui ka Maaparanduse Ameti juhatajaks oli kuni 1940. aastani insener-agronoom August Lepik, kes juhtis ja kontrollis tol perioodil kogu Eestis maaparandustööd. Kuid selles büroos toimus ka maapinna ja peakraavide loodimine, projektide valmistamine jne. Näiteks oli 1939. aastal Maaparanduse Ameti töötajatest pidevalt välistöödel 4 inseneri, 13 tehnikut ja 5 abijõudu.

Maaparandustöid ning uudismaade ülesharimist ja sookultuuri peeti tolelaegses Eesti põllumajanduses eriti tähtsaks tööloiguks.